

Rahoitushakemus

Helsingin kaupungin elinkeino-osasto/
Santtu von Bruun
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki

Kohde: Hautomoiden ja kiihdyttämöiden merkitys suomalaisissa kasvu- /innovaatioekosysteemeissä (FIAB) -hanke

Haettava rahoitusosuus: 20 000 €

Hankkeen muu rahoitus:

- TEM Valtionavustus 84 000 € (60 %)
- Oulun kaupunki/ Business Oulu ja Oulun amk yht. 26 000 €
- Mikkelin/ Miksei 10 000 €

Hankkeen kokonaisbudjetti: 140 000 €

Hakija ja hankkeen koordinointi:

Oulun amk, Kotkantie 1, Oulu

Yhteyshenkilöt: Terho Jylhälehto (projektipäällikkö), Heikki Riikonen (hallinto)

Yhteistyökumppanit:

FINAC ry

Profect Partners Oy

Business Kitchen Oulu

Miksei

Fiban

Muut: TBC

Taustaa

Tänä päivänä taloudellisen toiminnan kasvu syntyy pitkälle erikoistuneista, korkean lisäarvon tuotteista, joiden tuottamisessa tarvitaan saumattomasti yhteen nivottuja monimutkaisia tuotantoprosesseja sekä monenlaisia resursseja ja osaamista. Erityyppiset innovaatioita ja kasvua tukevat ekosysteemit auttavat tässä monestakin syystä.

Ensinnäkin, verkostomainen yhteistoiminta on hierarkkista organisaatiota kevyempää, koska toiminnan koordinointi tehdään pääosin hajautetusti ilman ylhäältä tulevaa ohjausta ja valvontaa.

Toiseksi, ekosysteemit ovat perinteisiä organisointimalleja paremmin sopeutuneet kiihtyvällä vauhdilla muuttuvaan maailmaan. Monimutkaisessa toimintaympäristössä verkostojen yhteiset tavoitteet, pelisäännöt ja matala hierarkia mahdollistavat innovatiivisen ja ketterän toiminnan.

Kolmanneksi, ekosysteemeissä tapahtuva yhteistyö perustuu luottamukseen. Tiiviin yhteistyön myötä saavutettu luottamus helpottaa toisistaan riippuvien tehtävien koordinoimista sekä eri toimijoiden välistä liiketoimintaa.

Toimivan verkostomaisen yhteistyön tuloksena voi syntyä ylivoimainen systeemi, jonka kilpailuetua on erittäin vaikea kopioida ulkopuolelta.

Ekosysteemejä voi luokitella seuraavaan tapaan:

- Innovaatioekosysteemi keskittyy uuden tiedon ja keksintöjen luomiseen ja niihin liittyviin verkostoihin kuuluu yleensä yliopistoja, tutkimuslaitoksia sekä yrityksiä.
- Startup-ekosysteemit syntyvät innovatiivisten yritysten, yrittäjien ja sijoittajien yhteisöistä ja yhteistoiminnasta.
- Kasvuekosysteemi syntyy, kun tietynlaiseen liiketoimintaan erikoistunut verkosto lähtee nopeaan kasvuun. "Hyvin toimiva ekosysteemi sisältää kilpailukykyiset yhteistyökumppanit, osaavan ja tehokkaan julkishallinnon, yritysten tarpeisiin räätälöidyn infrastruktuurin ja erityispalvelut sekä huippuosaavat työntekijät" (Sitra) .

Hautomo- ja kiihdyttämötoiminnan tarkoituksena on aktivoita uusia innovaatioita, tuoda tietotaitoa, rahoitusta ja verkostoja sekä aktivoita kasvuekosysteemien syntymistä ja kehittymistä. Hautomo- ja kiihdyttämötoiminta on kokenut ison murroksen viimeisen viiden vuoden aikana. Perinteiset tilasidonnaiset hautomot ovat muuttuneet erilaisiksi start up -ja kiihdyttämöympäristöiksi, joiden toimintamallit sekä yrityksille tarjoamat palvelut voivat olla hyvin erilaisia. Suomessa toimii tällä hetkellä arviolta satakunta erilaista yrityshautomoksi/-kiihdyttämöksi luokiteltavaa toimijaa.

Haasteeksi useammalle on muodostunut kyvykkyys rakentaa pitkäjänteistä toiminta- ja rahoitusmallia. Samoin toiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden yhteismitallinen arviointi on toistaiseksi puuttunut lähes täysin. Siten on syntynyt tarve systemaattisesti arvioida erilaisten mallien vaikuttavuutta ja luoda tämän perusteella perusteltu näkemys siitä, millä toimintamalleilla hautomot ja kiihdyttämöt voivat parhaiten tukea kasvuyritysten syntymistä ja kehittymistä osana paikallisia sekä kansallisia ekosysteemejä.

Hankkeen tavoitteet

FIAB -hankkeen tavoitteena on tuottaa selvitystyö, jonka lähtökohtana on tarve tehostaa Suomessa toimivien yrityshautomoiden ja/tai -kiihdyttämöiden sekä alueellisten ja kansallisten kasvuekosysteemien toimintaa. Edelleen, sen tavoitteena on kartoittaa ja vertailla Suomessa toimivia

yrittäjä- ja kiihdyttämö- ja luoda vertailujen perusteella best practice-malleja levitettäväksi kansallisesti. Suomessa toimivien hautomoiden/kiihdyttämöiden tavoitteet poikkeavat usein merkittävästi toisistaan. Paikallisten yrityspalveluiden tai oppilaitosten kiihdyttämötoiminnan fokus on varsin erilainen verrattuna nopeaan kansainväliseen kasvuun tähtääviin kiihdyttämöihin. Hankkeessa kuvataan näiden erilaisten kiihdyttämöiden tavoitteet ja toimintamallit, mutta pääfokus on analysoida tarkemmin nopeaan kansainväliseen kasvuun tähtäävien toimijoiden toimintamallit. Mallit antavat myös toimivan arviointipohjan julkisille rahoittajille tulevia rahoitushakuja varten.

Selvityksen konkreettiset tavoitteet ovat:

1. Selvittää ja mallintaa suomalaisen hautomo- ja kiihdyttämötoiminnan toimijat, palvelujen kohderyhmät ja sisällöt, liiketoiminta- ja rahoitusmallit, toiminnan tavoitteet ja käytössä olevat mittarit niiden tuloksellisuuden mittaamiseksi sekä rooli kasvuekosysteemeissä. Erytistarkastelun kohteena ovat kiihdyttämöt, joiden fokus on yrityksissä, joilla on potentiaali nopeaan kasvuun. Näiden kiihdyttämöiden toiminta-, palvelu- ja rahoitusmallit analysoidaan ja luokitellaan sekä pyritään tunnistamaan best practice käytännöt, joissa on kestävä liiketoimintamalli
2. Luoda validi mittaristo erilaisille hautomoille ja kiihdyttämöille, joka tuo läpinäkyvyyttä toimintojen tehokkuudelle. Hautomoiden ja kiihdyttämötoiminnan arvioinnissa tarvitaan useita erilaisia määrällisiä ja laadullisia mittareita ja indikaattoreita. Hautomoiden ja kiihdyttämöiden erilaiset roolit ekosysteemeissä sekä palveluiden kohdistuminen eri tarpeisiin ja vaiheiseen yritysten elinkaarta sekä intressiryhmien erilaisten tavoitteiden vuoksi hautomo- ja kiihdyttämötoiminnalla on vaikuttavuutta eri tasoilla. Hautomo- ja kiihdyttämötoiminnan vaikuttavuus voidaan yleensä jäsentää välittömään ja välilliseen aluetason vaikuttavuuteen, kiihdyttämötason vaikuttavuuteen sekä yritystason vaikuttavuuteen. Toiminnan tehokkuuden objektiiviseen arviointiin tarvitaan yhtenäinen mittaristo em. tasoille.
3. Mallintaa ja kehittää olemassa olevia alueellisia kasvuekosysteemien rakenteita, toiminta- ja rahoitusmalleja ja löytää best practice-malleja hautomoiden/kiihdyttämöiden rooleista ja merkityksistä osana kasvuekosysteemejä (joilla on kestävä toimintamallit pitkällä tähtäimellä) levitettäväksi kansallisesti;
4. Edistää alueiden välistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa sekä
5. Löytää politiikkasuosituksia.

Selvityksen sisältö

1. Hautomoiden/kiihdyttämöiden toimijakentän nykytilakuvaus ja luokittelut. Toimijoista kerätään mm. seuraavat tiedot (alustava):

- a. Nimi
- b. Fokus (esim. toimiala, jos erikoistunut)
- c. Vaihe
 - early startup (liikeideavaihe)
 - startup (y-tunnus, ei merkittävää liikevaihtoa)
 - early growth (liikevaihto kasvaa)
 - growth (merkittävä kasvu) ● internationalization
- d. Omistusrakenne
- e. Palvelukuvaus (mitä osallistajat saavat) ja ohjelman kesto
- f. Ryhmäohjelma vai yrityskohtaiset kiihdytysohjelmat
- g. Hinta (onko maksullista, otetaanko omistusosuuksia, tms.)
- h. Rahoitus (sisältyykö rahoituspaketti, onko vastikkeellista (omistusosuus) vai vastikkeetonta)
- i. Valintakriteerit
 - yritystoiminnan vaihe, toimialafokus, sijoittajia mahdollisesti kiinnostava idea/yritys tms.
 - onko alueellinen, kansallinen vai kansainvälinen haku
 - mikä osuus kv-yrityksiä
- j. Deal flow lähteet
- k. Tavoitteet (tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointi), käytössä olevat mittarit ja mittaustiheys
- l. Hautomon/ kiihdyttämön liiketoiminta- ja ansaintamalli
 - onko malli kestävä? kuinka pitkäksi ajaksi esim. rahoittajat ovat sitoutuneet
- m. viimeisen viiden vuoden aikana ohjelmaan osallistuneet yritykset (nimilista)
- n. integroituminen ja rooli ekosysteemissä o. haasteet nykyisessä toiminnassa (resursointi, ideoiden määrä, laatu,...)

Mallien analysointi ja vertailu, best practice suositukset ja ehdotus yhteismitallisesta mittaristosta.

Pääpaino selvityksessä on nopean kasvupotentiaalin omaavien yritysten kiihdytysohjelmissa. Varhaiseen vaiheeseen fokusoituneiden hautomoiden ja kiihdyttämöiden roolia tarkastellaan mm. deal flown tuottamisen (laatu ja määrä sekä validius kasvukiihdyttämöiden) kannalta.

Sijoittavien kiihdyttämöiden osalta selvitykseen otetaan mukaan ne toimijat, joilla on tunnistettava kiihdytysohjelma tai sitä vastaava palvelukokonaisuus tarjolla kohdeyrityksille, erotettuna puhtaasti sijoittajatyypisistä toimijoista. Samoin toimijat, joiden toimintamalli on lähempänä yrityskohtaista konsultointitoimintaa, rajataan selvityksen ulkopuolelle.

2. Valittujen kahden tai kolmen sektorikohtaisten kasvuekosysteemien lähempi tarkastelu ja analysointi uusien yritysten syntyminen, kasvun ja kansainvälistymisen kannalta sekä hautomo- ja kiihdyttämötoimijoiden rooli ja merkitys näissä ekosysteemeissä. Tarkemman tarkastelun kohteeksi valitut toimialat päätetään yhdessä rahoittajien ja ohjausryhmän kanssa.
3. Selvitystyössä mukana olevien kaupunkien/alueiden innovaatioekosysteemien nykytilakuvaus, mallien vertailu ja best practice mallien luominen hautomoiden/kiihdyttämöiden rooleista em. ekosysteemeissä.
4. Muiden intressiryhmien näkemys kasvuekosysteemien ja hautomoiden/kiihdyttämöiden toimivuudesta
 - a. bisnesenkelit
 - b. vc't
 - c. kaupunkien yrityskehitystoimijat
 - d. tutkimuslaitokset ja korkeakoulut

Selvityksen vaiheistus

Selvitys toteutetaan osallistuvien alueiden kanssa tiiviissä yhteistyössä. Ensimmäisessä vaiheessa (valmisteluvaihe) ohjausryhmä hyväksyy selvityssuunnitelman, jossa määritellään selvitystyön sisältö ja laajuus. Toisessa vaiheessa (selvitysvaihe) tuotetaan nykytilan kuvaukset hautomo- ja kiihdyttämötoiminnasta, käytössä olevista mittareista sekä valituista alueellisista kasvuekosysteemeistä. Kolmannessa vaiheessa (arviointi- ja kehittämisvaihe) toteutetaan työpajasarja, jonka tuloksena luodaan kehitysehdotukset ja suositukset.

Selvitystyön tuloksena syntyä

1. Yleiskuva erilaisista tällä hetkellä toimivista hautomo- ja kiihdyttämömalleista ja -toimijoista, pääpainon ja tarkemman analysoinnin kohdistuessa nopeaa kansainvälistä kasvua tavoitteleviin kiihdyttämöihin.
2. Ehdotus mittareista käytettäväksi eri tyyppisten hautomoiden ja kiihdyttämöiden toiminnan ja tuloksellisuuden seurantaan
3. Tarkempi tarkastelu ja kuvaus kahden-kolmen sektoripohjaisen kasvuekosysteemin toimijoista, tarjoamasta, keskinäisistä suhteista jne. tarkasteltuna uusien kasvuyhtiöiden synnyttämisen ja kehittämisen näkökulmasta ja eritoten hautomoiden ja kiihdyttämöiden roolista yritysten kasvun kehittämisessä, mutta myös roolista ekosysteemin rakentajina
4. Näkemys/ehdotus tehokkaasti organisoidusta ja toimivasta kasvuekosysteemistä tarkasteltuna yritysten nopean kasvun ja hautomoiden ja kiihdyttämöiden näkökulmista
 - ideoiden haun ja hautomotoiminnan organisointi kansallisella ja alueellisella tasolla

- hautomotoiminnan liiketoiminta- ja rahoitusmallit
- yksityisten kiihdyttämöiden liiketoimintamallit ja public-private yhteistyö
- kiihdytettävien yritysten rahoitusmallit

5. Sekä kannanottoja mm. seuraaviin (ohjausryhmä tarkentaa tarvittaessa):

- miten suomalaisesta osaamis pohjasta saisi enemmän ja parempia yritysideoita syntymään?
- miten yksityisten tahojen osaamista voitaisiin parhaiten hyödyntää?
- miten yksityinen ja julkinen sektori voisivat parhaiten tehdä yhteistyötä?
- miten julkinen yritysrahoitus parhaiten mahdollistaisi kokeneiden asiantuntijoiden ja ammattilaisten käytön yritysten kasvussa?
- millä instrumenteilla motivoidaan kokeneita yrittäjiä ja kasvujohtajia sijoittamaan aikaansa ja rahaansa varhaisen vaiheen kasvuyrityksiin?

Ohjausryhmä

Ohjausryhmä kokoontuu säännöllisesti (n. kerran kuussa) ja osallistuu aktiivisesti asiantuntijapanoksellaan selvitystyön etenemiseen. Ohjausryhmä koostuu osallistuvien kaupunkien/ alueiden edustajista, TEMin edustajista, sekä muista verkostosta valittavista jäsenistä.

Aikataulu

Hanke alkaa (9)10/2018 ja sen kesto on n. 8 kk